

Մ աշտոցի Արձագանգ

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ
WWW.SOURPHAGOP.ORG (12-րդ տարի)

Այս թիւով.....

<u>Քրիստոսի Սուրբ Եկեղեցւոյ եօթը խորհուրդները. Դրոշմ</u>	Էջ 2
<u>Դեկտեմբեր ամսուան բացատրական տօնացոյց</u>	Էջ 3-7
Ճրագալոյց Ս. Ծննդեան Ջրօրհնէք Աստուածայայտութիւն Խթում Տաղ Սուրբ Ծննդեան Յովհաննու Կարապետ Ս. Վահան Գողթնացի Ս. Գրիգոր Աստուածաբան Ս. Աթանաս Աղեքսանդրիացի Ս. Կիրէղ Աղեքսանդրիացի Խորհուրդ Մեծ	
<u>Յիսուսի Ծնունդը</u>	Էջ 8
<u>Յիսուսի Տաճար Ընծայումը</u>	Էջ 9-10
<u>Առաջաւորաց Պաիք</u>	Էջ 11
<u>Եզակի գիրեր</u>	Էջ 11
<u>Ո՛րն է ճիշդ պատասխանը</u>	Էջ 12-15
<u>Խմբագրական՝ Բ՞նչ կրնաւ ընել Հայ տպագրութեան 500-ամեակը արժանաւորապէս ոգեկոչելու համար</u>	Էջ 16

Յունուար 2012 (ԺԹ տարի թիւ 5)

Խաչքարի Հեղինակ՝ Ժողովրդական Վարպետ,
Ռուբեն Նալբանդյան

Ծ...Քրիստոս Ծնաւ եւ Յայտնեցաւ
Օրհնեալ է Յայտնութիւնն Քրիստոսի

Ամսուան Համարը

«Եւ Բանը մարդ եղաւ եւ մեր մէջ բնակեցաւ, եւ մենք տեսանք անոր փառքը. փառքը Միածինին, որ Հօրմէն եկաւ շնորհքով եւ ճշմարտութեամբ լեցուն»: *Յովհաննէս 1.14*

Քրիստոսի Սուրբ Եկեղեցւոյ եօթը խորհուրդները (շար. 3)

Նոյեմբեր 2011-ի թիւէն սկսեալ յաջորդական թիւերով կը ներկայացնենք մեր եկեղեցւոյ խորհուրդներէն իւրաքանչիւրը:

Դրոշմ կը նշանակէ՝ *կնիք*: Դրոշմը Սուրբ Հոգիին կնիքն է, եւ ուրեմն դրոշմի խորհուրդը կը կոչուի *կնունք* որովհետեւ մկրտուածին ճակատը եւ մարմնին այլ 8 մասերը Ս. միւռնով կը կնքուին: Դրոշմի *խորհուրդով* ենթական կը ստանայ Սուրբ Հոգիին *շնորհքը*: Շնորհք կը նշանակէ՝ *պարգև* եւ այս նուէրը Աստուծոյ զօրութիւնն ու իմաստութիւնն է Քրիստոնէական հաւատքի մէջ ամուր Թաւուր եւ Սուրբ Երրորդութիւնը համարձակօրէն դաւանելու համար: Դրոշմի խորհուրդը կը կատարուի մկրտութենէն անմիջապէս յետոյ: Դրոշմին զգալի նշանը Ս. միւռնն է, որ կը խորհդանշէ Սուրբ Հոգին:

Բալասան

Դափնի

. Յիսուս Քրիստոս հաստատեց Դրոշմի խորհուրդը, երբ մկրտուելէ ետք ստացաւ Սուրբ Հոգիին օծումն ու կնիքը, եւ Յովհաննէս Մկրտիչ զԱյն հռչակեց Աստուծոյ օծեալը, այսինքն՝ Քրիստոս, Մեսիա՝

. Դրոշմի խորհուրդը ստացողները կը կոչուին Աստուծոյ օծեալներ եւ կնքուածներ:

. Միւռն կը նշանակէ սուրբ իւղ որ օրհնուած է աղօթքով եւ մասնաւոր արարողութեամբ (միւռնօրհնէք), որ կը կատարուի կաթողիկոսին կողմէ:

Ս. միւռնը ձիթենիի եւ դափնիի մաքուր ձէթն է, որուն մէջ կը խառնուին բալասան եւ 40-է աւելի անուշահոտ նիւթեր:

Առաքեալներն ալ կատարեցին Դրոշմի խորհուրդը, երբ Պետրոս եւ Յովհաննէս Սամարիա երթալով նորադարձ մկրտեալներուն վրայ ձեռք դնելով աղօթեցին որպէսզի անոնք ստանան Սուրբ Հոգին (Առ. Գործ. 8.14-17): Պօղոս առաքեալն ալ Եփեսոսի մէջ ձեռք դրաւ մկրտուող հաւատացեալներուն վրայ եւ անոնց վրայ իջաւ Սուրբ Հոգին (19.5-7):

Հայաստանեայց Եկեղեցին կը կատարէ Դրոշմի խորհուրդը, մկրտեալին մարմնին իննը մասերը՝ ճակատը, աչքերը, ականջները, հոտոտելիքը, բերանը, ձեռքերը, սիրտը, կոնակը եւ ոտքերը միւռնով օծելով եւ կնքելով:

. Դրոշմի խորհուրդը կատարելէ ետք քահանան կ'ըսէ դրոշմեալին.

- «Խաղաղութի՛ւն քեզի, ո՛վ Աստուծոյ փրկեալ, խաղաղութի՛ւն քեզի, ո՛վ Աստուծոյ օծեալ»:

. Դրոշմի խորհուրդն ալ մկրտութեան պէս անկրկնելի է:

Յունուար ամսուան բացատրական տօնացոյց

Կիր. 1	Ամանոր
Եջ. 5	Ճրագալոյց Ս. Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան
Ուր. 6	Տօն Ս. Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան մեր Տիրոջ Յիսուսի Քրիստոսի
Շբթ. 7	Յիշատակ Մեռելոց
Ուր. 13	Տօն Անուանակոչութեան մեր Տիրոջ Յիսուսի Քրիստոսի
Շբթ. 14	Տօն Ծննդեան Ս. Յովհաննու Կարապետին
Շբթ. 21	Ս. Հայրապետներ Աթանաս եւ Կիրիլ
Գշ. 24	Ս. Վահան Գողթնացի
Շբթ. 28	Ս. Գրիգոր Աստուածաբան
Կիր. 29	Բարեկենդան Առաջաւորաց Պահքին

Ճրագալոյց Ս. Ծննդեան կը կոչուի Աստուածայայտնութեան նախորդող երեկոյեան արարողութիւնը: Ճրագալոյցը բարդ բառ մըն է, «ճրագ լուցանել (վառել)», որովհետեւ եկեղեցոյ մէջ երեկոյեան բազմաթիւ լապտերներ ու կանթեղներ կը վառին եւ պատարագ կը մատուցուի, որուն ընթացքին բոլոր հաւատացեալները վառող մոմեր կը բռնեն:

Ճրագալոյցի լապտերներու եւ մոմերու լոյսը կը խորհրդանշէ այն հոգեւոր լոյսի ճառագայթումը մեր մէջ, որ մեզի պարգեւեց Փրկիչը իր տնօրինութիւններով:

Ջրօրհներբի արարողութիւնը հաստատուած է ի յիշատակ Քրիստոսի մկրտութեան: Այն կը կատարուի Աստուածայայտնութեան տօնին: Հին ժամանակ ջրօրհներբը կը կատարուէր գետերու կամ լիճերու ափին, այժմ՝ եկեղեցոյ մէջ: Պատարագի աւարտին քահանան յատուկ ընթերցումներով, քարոզէն եւ աղօթքէն յետոյ խաչով կ'օրհնէ մեծ տակառի մէջ լեցուած ջուրը, Ս. Միւռնոն կաթեցնելէ ետք անոր մէջ, որ կը բաժնուի հաւատացեալներուն՝ իբրեւ սրբութեան խորհրդանիշ եւ բժշկութեան միջոց:

Աստուածայայտնութիւն (Սուրբ Ծնունդ եւ Մկրտութիւն)

Մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի տնօրինութիւնները, որոնցմով Ան յայտնուեցաւ աշխարհին (Գաբրիէլ հրեշտակապետի աւետումը, Յիսուս Մանուկին ծնունդը, ութօրեայ թլփատութիւնը, հովիւներու եւ մոզերու երկրպագութիւնը, քառասնօրեայ ընծայումը, ինչպէս նաեւ Յորդանան գետին մէջ մկրտուիլը) առաջին դարերուն կը տօնուէին միեւնոյն, Աստուածայայտնութիւն կոչուող մեծ տօնախմբական շրջանին:

Հետագային այս տօնի գրեթէ բոլոր յիշատակները առանձնացան՝ տարուայ մէջ բաժնուելով ըստ համապատասխան ամիսներու եւ օրերու: Մնացին միայն Ծնունդը եւ Մկրտութիւնը, որոնք ըստ Աւետարանին կատարուած են նոյն օրը՝ երբ Յիսուս 30 տարեկան էր: Ըստ աւանդութեան այդ օրը Յունուար 6-ն էր:

Աւելի ուշ, Ե. դարուն (451 թուին Քաղկեդոնի մէջ գումարուած չորրորդ Տիեզերական ժողովին՝ որուն Հայաստանեայց Եկեղեցին չմասնակցեցաւ) Յունա-Հռոմէական եկեղեցին, Ծննդեան տօնը եւս անջատեց Մկրտութենէն եւ սկսաւ տօնել Դեկտեմբեր 25-ին (մոռցնել տալու համար այդ օրերու արեւի պաշտամունքը Եւրոպայի մէջ) որ տարածում գտաւ ամբողջ աշխարհին մէջ: Սակայն Հայ Եկեղեցին հաւատարիմ մնաց հնագոյն աւանդութեան եւ մինչեւ այսօր Քրիստոսի ծննդեան եւ մկրտութեան յիշատակը միացեալ կը տօնէ Յունուար 6-ին՝ Աստուածայայտնութիւն անուանումով:

ԽԹՈՒՄ

Յովհաննու Կարապետ

«Խթում» անուան տակ ծանօթ են Սուրբ Ծնունդը նախորդող երեկոյեան ընթացքին կատարուող նախատօնական եկեղեցական եւ ժողովրդական արարողութիւնները:

Այդ երեկոյ եկեղեցիէն ներս կանթեղներ կը վարուին եւ ճրագը կը բաժնուի ժողովուրդին՝ անոնց մոմերը վառելով ու այդպէս վառած մոմերը տուն տանելով: Ճրագ վառելու այս սովորութեան հետեւողութեամբ, Խթումի երեկոյեան տրուած է նաեւ ճրագալոյց անունը:

Անցեալին Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ բոլոր մեծ տօներուն իբր նախատօնակ ճրագալոյց կը կատարուէր, իսկ ներկայիս միայն Սուրբ Ծնունդի եւ Զատկուայ տօները նախորդող երեկոները:

Ճրագալոյցի ժողովրդական սովորութիւններէն են մէկը միւսին Քրիստոսի ծննդեան աւետիս տալը, ապա աւանդական ընթրիքի շուրջ հաւաքուիլը, ճաշակելու համար ձուկ, բանջար, հաւկիթ եւ գինի:

Կարապետ կը նշանակէ «ճամբայ բացող»: Յովհաննէս Կարապետը, Յիսուս Քրիստոսի գալուստը վկայած մարգարէներէն վերջինն է որ նաեւ մկրտեց զԱյն այնուհետեւ կոչուելով «Յովհաննէս Մկրտիչ»: Ան մեծ համբաւ ունէր իր ապաշխարհութեան քարոզչութեամբ եւ իրեն հետեւողներու մկրտութեամբ: Իր հանդէպ յարգանքը այնքան մեծ եղած է որ իր հետեւողները հարց կու տային թէ արդեօք ի՞նքն էր Քրիստոսը: Յիսուս Յովհաննէսի մասին ըսաւ թէ աւելի մեծ մարդ գոյութիւն չունէր, սակայն Երկնքի մէջ, վերջինն իսկ իրմէ աւելի մեծ պիտի ըլլար:

Հայաստանեայց առաքելական եկեղեցին Յովհաննու կարապետի յիշատակը կը նշէ չորս ատիթներով, որոնցմէ ծննդեան տօնը այս տարի Շաբաթ Յունուար 14-ին է:

Հովիւներուն Երկրպագութիւնը

Տաղ Սուրբ Ծննդեան

Այսօր տօն է սուրբ ծննդեան, աւետի՛ս,
Տեառն մերոյ եւ յայտնութեան, աւետի՛ս:
Այսօր Արեւն արդարութեան, աւետի՛ս.
Երեւեցաւ ի մէջ մարդկան, աւետի՛ս:

Քրիստոս ծրնաւ եւ յայտնեցաւ:

Այսօր սուրբ կոյսն անապական, աւետի՛ս.
Ծրնաւ երբէր զանմահ Արքայն, աւետի՛ս:
Այսօր հրեշտակք յերկնից իջեալ, աւետի՛ս.
Ընդ մեզ օրհնեն զանմահ Արքայն, աւետի՛ս:

Քրիստոս ծրնաւ եւ յայտնեցաւ:

Գիտէի՞ր թէ...

- Յիսուս երեսուն (30) տարեկան էր երբ մկրտուեցաւ:
- Յիսուս ութ (8) օրուայ էր երբ անուանակոչուեցաւ, եւ մենք այս կը տօնենք Յունուար 13-ին:

Յիշատակութիւն՝ Սուրբ Վահան Գողթնացիի Յունուար 24

Արաբական տիրապետութեան շրջանին, բազմաթիւ հայ իշխաններ ու անոնց զաւակները գերի տարուեցան Դամասկոս հոն կրթուելու համար իսլամական հաւատքի մէջ եւ արաբ դառնալու համար: Տարագրուող մանուկներու կարգին կը գտնուէր Գողթնի Խոսրով իշխանի որդին չորս (4) տարեկան Վահանը: Արաբները անոր անունը փոխելով զայն կոչեցին Վահապ:

Վահան, իր ուշիմութեան շնորհիւ արժանացաւ յատուկ խնամքի ու դարձաւ Օմար ամիրապետին նախասիրած արքունի պաշտօնեան:

Յովհան Օձնեցի կաթողիկոս Դամասկոս իր այցելութեան ընթացքին արտօնութիւն խնդրեց Օմար ամիրապետէն որ հայ տարագիր իշխանները վերադառնան հայրենիք ու յաջողեցաւ այդպիսի արտօնութիւն ձեռք ձգել: Վահան, որ թէեւ իսլամ կրօնքին մէջ մեծցած էր, իմացած էր թէ ինք Հայ իշխանի մը որդին էր: Հետեւաբար, ինք եւս փափաքեցաւ վերադառնալ Հայաստան, խոստանալով ամիրապետին վերադառնալ Դամասկոս իր հօրենական կալուածները ժառանգելէ ու հայրենի հողը տեսնելէ անմիջապէս ետք:

Վահան իր հայրենի գաւառը հասնելէ ետք տեղեկացաւ Օմար ամիրապետին մահուան մասին ու որոշեց փախ Հայաստան ու վերագտնել իր քրիստոնէայ հաւատքը:

Վահանի քրիստոնէայ դառնալու լուրը երբ Դամասկոս հասաւ, օրուան ամիրապետը որոշեց ձերբակալել զայն ու դատել: Այսպիսով սկիզբ առաւ հալածանքի երկար շրջան մը երբ Վահան թափառելով Հայաստանի զանազան կողմերը, ժամանակաւոր կերպով կ'ապաստանէր զանազան շրջաններու վանքերէն ներս, ապա կը ստիպուէր տեղափոխուիլ չվտանգելու համար տեղի

վանականներն ու բնակիչները: Այս թափառական վիճակի վերջին հանգրուանը կը հանդիսանայ Սիփան լեռան ստորոտը գտնուող Երաշխաւորաց վանքը, որուն մեծաւոր Հայր Արտաւազդը պատսպարեց ու քաջալերեց զինք:

Գիտնալով հանդերձ թէ իսլամութենէն հրաժարող անձը մահուամբ կը պատժուէր, Վահան որոշեց ներկայանալ Հեղամ ամիրապետին, յայտնել անոր իր քրիստոնէայ ծագումը ու քրիստոնէայ հաւատքին հաւատարիմ փափաքը: Ամիրապետին մեծ խոստումները ապարդիւն մնացին ու Վահան մերժեց որեւէ ձեռով հրաժարիլ իր քրիստոնէայ հաւատքէն:

Վահան Գողթնացիի նահատակութիւնը այլ օրինակ մըն է հերոսական կեցուածքի մը, ըստ որուն քրիստոնէայ հաւատացեալներ հաստատուն փացած են իրենց հաւատքին հանդէպ ու մերժած ուրանալ զայն:

Անոնց յիշատակը վառ կը փայ միայն երբ իրենց նահատակութիւնը արժեւորենք մենք եւս կառչած մնալով մեր հաւատքին ու ապրելով որպէս Քրիստոսի սիրով ու հաւատքով շնորհուած հաւատացեալներ:

Գողթն գաւառը կը գտնուի Նախիջեւանի մէջ որ ներկայիս Ատրպէյճանի տիրապետութեան տակ է: Անոր քաղաքներէն են Տիգրանաւան եւ Ագուլիս:

Ս. Գրիգոր աստուածաբան (330-390)

Տիեզերական վարդապետ, իր ծննդավայրի անունով կր կոչուի նաեւ Նազիանգացի: Ան ծնաւ իր մօր աղօթքներով, որ արու գաւակ չունէր եւ այդ կը խնդրէր Աստուծմէ: Գրիգորը ուսանեցաւ Կեսարիոյ, Պաղեստինի, Աղեքսանդրիոյ եւ Աթէնքի մէջ ստանալով փիլիսոփայական եւ հռետորական կրթութիւն: Աթէնքի մէջ անոր ընկերակիցն էր Բարսեղ Կեսարացին, եւ երկուքը մարդոց ուշադրութիւնը կը գրաւէին իրենց ժուժկալութեամբ եւ ճգնութեամբ հիացումը պատճառելով քաղաքի բնակիչներուն: 361 թուականին քահանայ ձեռնադրուելով՝ ան դարձաւ Նազիանգի եկեղեցւոյ առաջնորդը: Իսկ 381 թուականին նշանակուեցաւ Կոստանդնուպոլսոյ Եպիսկոպոս: Ան մասնակցեցաւ Բ. տիեզերական ժողովին 381-ին Կոստանդնուպոլսոյ մէջ:

Ս. Աթանաս Աղեքսանդրիացի Երեւան, ձեռ. 7478 էջ 28բ, Յայսմաւուրք ԺԶ-ԺԷ դար, ծաղկող՝ Թորոս

Ս. Գրիգոր Աստուածաբան Երեւան, ձեռ. 7478 էջ 41ա, Յայսմաւուրք ԺԶ-ԺԷ դար, ծաղկող՝ Թորոս

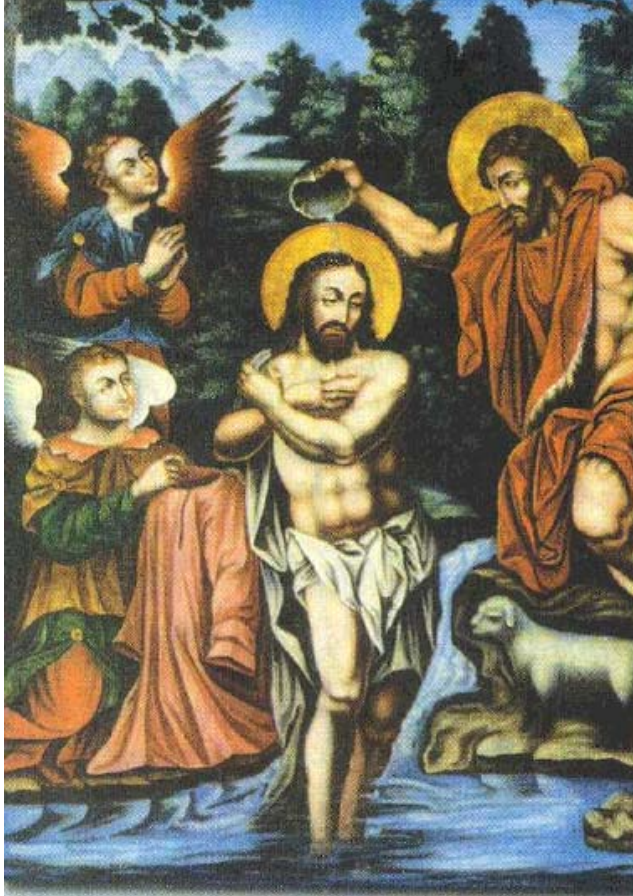
Ս. Աթանաս Աղեքսանդրիացի (295-373)

Ծնած է Եգիպտոսի Աղեքսանդրիա քաղաքին մէջ: Ծագումով եգիպտացի է, եւ փոքր հասակէն իր ծնողները զինք նուիրած են Աստուծոյ ծառայութեան: Իր մանկութենէն ունեցած է յառաջադէմ միտք եւ առաքինի վարք, որու պատճառով Աղեքսանդրիոյ հայրապետը զինք դարձուցած է իր նոտարը եւ՝ սարկաւազ ձեռնադրած: Ան, հայրապետին հետ մասնակցեցած է 325-ի Նիկիոյ տիեզերական ժողովին: Ս. Աթանաս իր ներդրումը ունեցած է այդ ժողովի ընթացքին գրուած դաւանանքին: Իր դաւանաբանական երկերուն պատճառով, Ս. Գրիգոր աստուածաբանի կողմէ կոչուած է Տիեզերական Եկեղեցւոյ սիւներէն մին:

Ս. Կիրեղ Աղեքսանդրիացի Հայրապետ (375-444)

Կիրեղ Աղեքսանդրիացի հայրապետը Աղեքսանդրեան աստուածաբանական դպրոցի փայլուն ներկայացուցիչներէն մէկն է: Ծնած է 375 թ., եղբորորդին է Թեոփիլոս պատրիարքի, որուն յաջորդած է 412 թուականին: Կ. Պոլսոյ պատրիարք Նեստորի դէմ պայքարած է ուղղափառ դաւանանքի համար, որուն պատճառով ալ Թեոդորոս Բ. կայսրը 431 թ. Եփեսոսի մէջ հրաւիրած է Տիեզերական Գ. ժողովը: Ժողովի ընթացքին Նեստորը եւ իր ուսմունքը դատապարտուած են:

Սուրբ Աթանաս և սուրբ Կիրեղ Աղեքսանդրիացի հայրապետները Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ տօնելի 12 համաքրիստոնէական մեծագոյն վարդապետներէն են, եւ անոնց յիշատակը տարուան մէջ կը տօնուի նաեւ Հոկտեմբերի վերջաւորութեան՝ 12 վարդապետներու շարքին:

Մկրտութիւն
Յովսափան Յովսափանեան

ՃՐԱԳԱԼՈՅՑ Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ

Զանճառելի լուսոյ մայր
Եւ ըզբնակարան անըսկզբնակից Որդւոյն,
Օրհնութեամբ մեծացուցանեմք:

Զանհաս տնօրէնութեան մայր
Եւ զանձնաւոր տաճար Աստուծոյ Բանին,
Օրհնութեամբ մեծացուցանեմք:

Զբոլորից փրկութեան մայր,
Որ զանտանելին յէից ի յարգանդի երարձ.
Ըզնա ամենեքեան օրհնութեամբ
մեծացուցանեմք:

Խորհուրդ մեծ

Ո՛վ չի գիտեր Սուրբ Ծնունդի մասին գրուած ամենաճանօթ այս շարականը որ կը հնչէ ամէն տարի խթման գիշերը աւետելու համար Յիսուսի ծնունդը: Այս շարականին հեղինակն է Մովսէս Քերթոզ Հայրապետ եւ զայն գրած է 441 թուականին: Ահա այդ շարականին գրաբար բառերը եւ աշխարհաբար թարգմանութիւնը.

Խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի
որ յայսմ աւուր յայտնեցաւ.
Հովիւք երգեն ընդ հրեշտակս,
տան աւետիս աշխարհի:

Ծնաւ նոր արքայ
ի Բեթղեհեմ քաղաքի.
Որդիք մարդկան օրհնեցէ ք,
զի վասն մեր մարմնացաւ:

Անբաւելին երկնի եւ երկրի
ի խանձարուրս պատեցաւ.
Ոչ մեկնելով ի Հօրէ՛
ի սուրբ այրին բազմեցաւ:

* * *

Սքանչելի եւ մեծ խորհուրդ է,
որ այսօր յայտնուեցաւ.
Հովիւները հրեշտակներու հետ կ'երգեն,
աշխարհին աւետիս կու տան:

Ծնաւ նոր արքայ
Բեթլեհեմ քաղաքին մէջ.
Ով ժողովուրդ, մարդիկ, օրհնութիւն տուէր
որովհետեւ Ան մեզի համար մարմնացաւ:

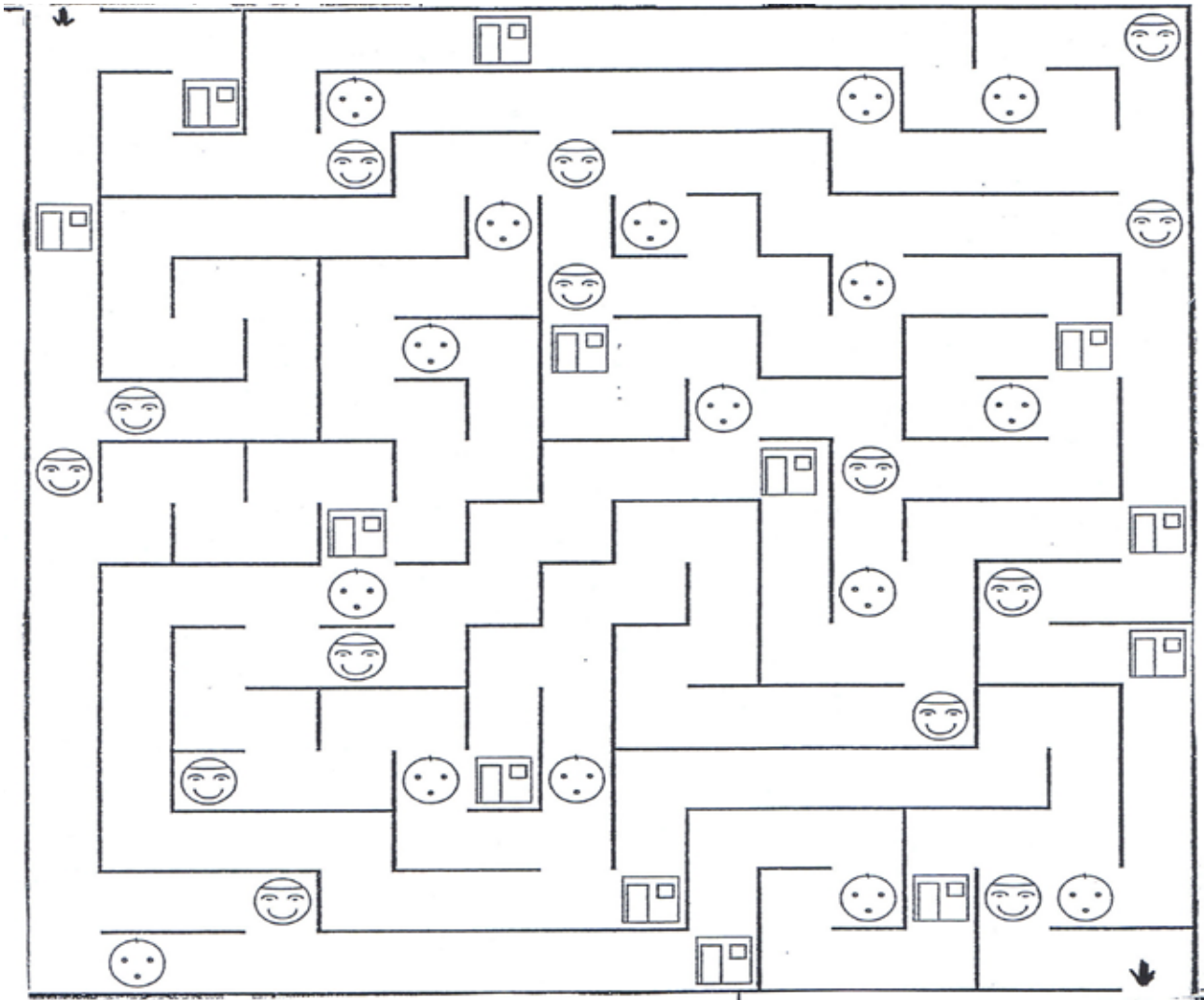
Երկնքին եւ երկրին վրայ Անբաւելին
խանձարուրներու մէջ փաթթուեցաւ.
Առանց բաժնուած ըլլալու Հօրմէն
սուրբ մսուրին մէջ բազմեցաւ:

Յիսուսի Ծնունդը

Ղուկաս 2:1-21

Եկուր Բեթլեհէմ երթանք եւ տեսնենք պատահածը, այն ինչ որ Տէրը մեզի յայտնեց:

Օգնէ հովիւներուն որ գտնեն Յիսուս մանուկը:

Տուն մը: Մէջէն կրնանք անցնիլ եւ յառաջանալ:

Միայլ մանուկ մը: Ետ դարձէք:

Մէկը որ ձեզի ճամբան ցոյց կուտայ:
Յառաջացիք:

Յիսուսի Տաճար Ընծայումը Ղուկաս 2:22-38

Յովսէփն ու Մարիամը մանուկ Յիսուսը Երուսաղէմ տարին Տիրոջ ընծայելու: Հոն էր նաեւ Փանուէլի աղջիկը՝ Աննա մարգարէուհին, որ Աստուծոյ ցեղէն էր: Ան տաճարէն չէր հեռանար, այլ գիշեր ու ցերեկ ծոմապահութեամբ եւ աղօթքով անցնելով՝ զԱստուած կը պաշտէր:

Մարգարէուհին անդադար $\frac{\quad}{1} \frac{\quad}{2} \frac{\quad}{3} \frac{\quad}{4} \frac{\quad}{5} \frac{\quad}{6} \frac{\quad}{7} \frac{\quad}{8} \frac{\quad}{9}$ կու տար $\frac{\quad}{10} \frac{\quad}{11} \frac{\quad}{12} \frac{\quad}{13} \frac{\quad}{14}$:

Իւրաքանչիւր թիւի համապատասխան հարցումին համար շրջանակի մէջ առ ճիշդ կամ սխալ սինակի գիրը եւ զայն վերի գծիկներուն մէջ գրելով գտիր թէ ինչ ըրաւ մարգարէուհին:

	Ճիշդ	Սխալ
1 - Յիսուս մանուկը տարին Երուսաղէմ:	գ	ա
2 - Յիսուս տարին մանուկի բժիշկին:	բ	ն
3 - Յիսուս ներկայացուցին Մովսէսին:	գ	հ
4 - Մարիամ եւ Յովսէփ Յիսուսը ընծայեցին Տիրոջ:	ն	դ
5 - Միմն տաճարին մէջ տատրակ կը ծախէր:	է	ւ
6 - Միմն գիրկը առաւ մանուկ Յիսուսը:	թ	զ
7 - Յիսուս եւ իր ծնողքը վերադարձան Անտիոք:	է	ի
8 - Սուրբ ընտանիքը կառքով ճամբորդեց:	ը	ւ
9 - Տաճարին մէջ էր նաեւ Աննա մարգարէուհին:	ն	թ
10 - Մարիամ, Յովսէփ եւ Յիսուս վերադարձան Նազարէթ:	Տ	Ժ
11 - Միմն Օրհնեց սուրբ ընտանիքը:	ի	ւ
12 - Աննա երիտասարդ մարգարէուհի մըն էր:	լ	ր
13 - Աննա տխրեցաւ երբ մանուկը տեսաւ:	իս	ն
14 - Ան մանուկին մասին կը խօսէր:	ջ	ծ

Յիսուսի Տաճար Ընձայումը Ղուկաս 2:22-38

Արդար եւ աստուածավախ մարդ մը կ'ապրէր Երուսաղէմի մէջ: Սուրբ Հոգին վստահեցուցած էր զինք որ Տիրոջ Օծեալը չտեսած ան պիտի չմեռնէր: Սուրբ Հոգիէն առաջնորդուած՝ անիկա տաճար գնաց էրք Մարիամ եւ Յովսէփ մանուկ Յիսուսը տաճար բերին Տիրոջ ընծայելու համար:

Ո՞վ էր այդ մարդը:

Անունը գտիր գիրերու շարքէն պակսող գիրը գրելով՝

չ	պ	ջ	ռ	վ		ս
թ	ժ	լ	խ	ծ		
ճ	յ	ն	շ	ր		
ն	շ	չ	պ	ջ		
ճ	մ	յ	շ	ր		

Ան գիրեր առաւ փոքրիկը եւ զԱստուած

ա	բ	դ	ե	գ		գ
մ	յ	ն	շ	չ		
խ	ծ	կ	ձ	ղ		
օ	ֆ	բ	գ	դ		
ա	գ	դ	ե	գ		
օ	ֆ	բ	գ	դ		
ճ	մ	յ	շ	ր		
գ	դ	գ	ե	ը		
տ	ր	ւ	փ	ք		

Առաջաւորաց Պահք Այս տարի Յունուար 30-ին կը սկսի Առաջաւորաց պահքը (յատուկ է միայն Հայ Առաքելական Եկեղեցոյ): Այս պահքը կը տեւէ հինգ օր՝ (Երկուշաբթիէն Ուրբաթ) այս տարի մինչև Փետրուարի 3-ը ներառեալ:

Ինչպէս մեզի հասած աւանդութիւնը կ'ըսէ, Խոր Վիրապէն ելլելէն ետք Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչը, Տիրոջ հրաշքով դարձի եկած Տրդատ արքային, հայոց մեծամեծներուն ու ողջ ժողովուրդին, նախքան մկրտելը, 65 օր շարունակ Քրիստոսի ու Անոր հաւատքը քարոզեց եւ այդ օրերէն 5-ի ընթացքին պատուիրեց պահքով ապաշխարել: Այդ հինգ օրերուն ժողովուրդն իր արքայով հանդերձ ոչ միայն ինքզինք զրկեց կերակուրներէ, այլ ինչպէս Աստուծոյ կողմէ ընդունելի պահքը կը պահանջէ, մեծապէս զոջաց իր նախկին հեթանոսական, անբարոյ կեանքին և բոլոր տեսակ

մեղքերուն համար, մանաւանդ հայոց արքան ու մեծամեծները, որոնք Քրիստոսի հաւատքի պատճառով Սուրբ Գրիգորը բազմաթիւ տանջանքներու ենթարկելէ ետք օձերով լեցուն եւ խաւար խոր փոսը՝ վիրապին մէջ ձգեր էին, իսկ Հռիփսիմեան կոյսերը չարչարելով սպաններ էին:

Այսպէս հաստատուեցաւ

Առաջաւորաց պահքը կամ Առաջաւորքը՝ Հայ Առաքելական Եկեղեցոյ առաջին պահքը (ինչպէս յայտնի է անունէն): Պահքի առաջին 4 օրերուն ճաշու աւետարան չի կարդացուիր իսկ 5-րդ օրը կը կարդացուի Յովսէփ Մարգարէի գիրքը:

Հայկական առաջին տպագիր գիրքը

Եզակի գիրեր

Հայերէն գիրերով Sudoku

բ	ը	ե	է	զ	թ	դ	ա	գ
թ	է	զ	բ	դ	ա	ե	զ	ը
ա	զ	դ	զ	ը	ե	թ	բ	է
դ	ա	բ	թ	է	ը	զ	ե	զ
զ	ե	ը	ա	բ	զ	է	թ	դ
է	թ	զ	ե	զ	դ	բ	ը	ա
զ	բ	է	ը	ե	զ	ա	դ	թ
ը	զ	թ	դ	ա	բ	զ	է	ե
ե	դ	ա	զ	թ	է	ը	զ	բ

Նախորդ «Եզակի գիրեր»ուն լուծումը

զ		է	դ	թ				
		ա	զ			է		թ
ը			բ		է	ա		
	դ			է	զ		թ	
	բ	է				զ	է	
	է		է	դ			զ	
		զ	ա		դ			զ
է		թ			ը	դ		
				զ	զ	է		ը

- Ամբողջացուր քառակուսիները, գործածելով ա, բ, գ, դ, ե, զ, է, ը, թ գիրերը պայմանաւոր միայն մէկ անգամ գործածես իւրաքանչիւր գիր, իւրաքանչիւր
- . հորիզոնական գիծի վրայ
  - . ուղղահայեաց գիծի վրայ եւ
  - . իննեակ քառակուսիի մէջ:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Մանկապարտեզի անկիւն

Ամբողջացո՛ւր ըստ Մատթեոսի Աւետարանին 2. 9-12

հրահանգը, աստղը, առաջնորդեց, երկրպագեցին, ոսկի, կնդրուկ, գմուռս, երագի

Թագաւորին այս ----- լսելէ ետք, մոզերը մեկնեցան:
Անոնք չափազանց ուրախացան, երբ կրկին տեսան այն -----,
որ արեւելքի մէջ տեսեր էին. եւ ահա աստղը ----- զիրենք
մինչեւ որ եկաւ ու կեցաւ այն վայրին վրայ ուր երեխան կը
գտնուէր: Երբ տուն մտան, տեսան երեխան իր մօրը՝ Մարիամին
հետ, եւ մինչեւ գետին խոնարհելով ----- մանուկին:
Ապա բացին իրենց արկղերը եւ Յիսուսի ընծայեցին իրենց
նուէրները -----, ----- եւ -----:

Յետոյ ուրիշ ճամբով գացին իրենց երկիրը, առանց Հերովդէսի
հանդիպելու, ինչպէս որ Աստուած ----- մը մէջ հրահանգեց
իրենց:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Նախակրթարան Ա., Բ. եւ Գ. դասարաններու անկիւն

1.- Որո՞ւ տօնը այս տարի կը տօնենք
Յունուար 24ին:

- ա. Ս. Յովհաննէս Ոսկեբերան
Հայրապետին
- բ. Ս. Աբգար Թագաւորին
- գ. Ս. Վահան Գողթնացիին
- դ. Բոլոր Սուրբերուն

2.- Այս տարի ե՞րբ կը տօնենք Ս.
Աթանասի եւ Ս. Կիրիլի տօնը:

- ա. Յունուար 6-ին
- բ. Յունուար 4-ին
- գ. Յունուար 21-ին
- դ. Յունուար 27-ին

3.- Այս տարի ե՞րբ կը տօնենք
Յիսուսի ծննդեան տօնը:

- ա. Յունուար 6-ին
- բ. Յունուար 18-ին
- գ. Յունուար 20-ին
- դ. Յունուար 27-ին

4.- 2013-ին ե՞րբ տեղի պիտի ունենայ
Զրօքինէքը:

- ա. Յունուար 6-ի Ս. Պատարագէն
ետք:
- բ. Յունուար 5-ի երեկոյեան
- գ. Զատիկին
- դ. Բարեկենդանին

5.- 1999-ին ե՞րբ տօնեցինք Յիսուսի
մկրտութեան տօնը:

- ա. Յունուար 6-ին
- բ. Յունուար 18-ին
- գ. Դեկտեմբեր 25-ին
- դ. Յունուար 27-ին

6.- Այս տարի ե՞րբ կը տօնենք
Յիսուսի Աստուածայայտնութիւնը:

- ա. Յունուար 6-ին
- բ. Դեկտեմբեր 18-ին
- գ. Յունուար 25-ին
- դ. Յունուար 27-ին

7.- Յիսուս ինչո՞վ մկրտուեցաւ:

- ա. Ձէթով
- բ. Ջուրով
- գ. Միւռնով
- դ. Իւղով

8.- Յիսուս որո՞ւ կողմէ մկրտուեցաւ:

- ա. Տէր Գառնիկին
- բ. Սրբազանին
- գ. Յովհաննէս Մկրտիչին
- դ. Քահանայապետին

9.- Ի՞նչ կը կոչենք Ս. Ծնունդին
նախորդող երեկոն:

- ա. Խթում
- բ. Զատիկ
- գ. Զրօքինէք
- դ. Բարեկենդան

10.- Ե՞րբ տեղի կ'ունենայ
Ճրագալոյցը:

- ա. Յունուար 6-ի Ս. Պատարագէն
ետք:
- բ. Յունուար 5-ի երեկոյեան
- գ. Զատիկին
- դ. Բարեկենդանին

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Նախակրթարան Դ., Ե. եւ Զ. դասարաններու անկիւն

1.- Յիսուսի անուանակոչութիւնը անշարժ տօն մըն է: Ամէն տարի ե՞րբ կը տօնենք Յիսուսի անուանակոչութիւնը:

Յունուար --- ին:

2.- Մոզերը ի՞նչ նուիրեցին Յիսուս Մանուկին:

- ա. ---ի
- բ. -----կ
- գ. գ-----

3.- Ո՞վ էր Հրէաստանի թագաւորը երբ Յիսուս ծնաւ:

-----ս

4.- ա. Ո՞վ էր Հռոմի կայսրը երբ Յիսուս ծնաւ:
բ. Տարուան քանիերորդ ամիսը այս կայսրին անունով է:

- ա. -----
- բ. --

5.- Հինգ Տաղաւարներէն ո՞ր մէկը անշարժ տօն մըն է:

- ա. Ս. Ծնունդ
- բ. Ս. Զատիկ
- գ. Պայծառակերպութիւն
- դ. Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի
- ե. Խաչվերաց

6.- Յիսուսի մկրտութեան ընթացքին, Ս. Հոգին ինչի՞ կերպարանքով իջաւ Յիսուսի վրայ:

-----ի

7.- Ամբողջացո՛ւր ըստ Աւետարան ըստ Մարկոսի 1.11-ին:

Երկինքէն ձայն մը լսուեցաւ, որ կ'ըսէր.
- Դուն ես -- ս----- Ո-----, որուն -----:

8.- Ս. Ծնունդի խթման մատուցուող Ս. Պատարագի ընթացքին երբ «Սուրբ Աստուած, Սուրբ եւ հօր, Սուրբ եւ անմահ ..... ողորմեա մեզ» կ'երգենք, ի՞նչ կ'ըսենք երկրորդ տողին:

- ա. որ խաչեցար վասն մեր
- բ. որ յայտնեցար վասն մեր
- գ. որ երկիր եւ գալոց ես
- դ. որ յարեար ի մեռելոց

9.- Առաջին հայերէն գիրքը որ տպուեցաւ 1512-ին.

- ա. Ի՞նչ կը կոչուէր
- բ. Ո՞ր քաղաքին մէջ տպուեցաւ:
- ա. -----գիրք
- բ. Վ-----

10.- Յիսուսի ծննդեան հովիւներու այցին մասին միայն մէկ աւետարանի մէջ կը կարդանք: Ո՞ր աւետարանին մէջ:

- ա. Մատթէոս
- բ. Մարկոս
- գ. Դուկաս
- դ. Յովհաննէս

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Երկրորդականի անկիւն

1.- Անոնք որոնք Ս. Ծնունդը կը տօնեն

Դեկտեմբեր 25-ին, ե՞րբ կը տօնեն

մկրտութիւնը:

ա. Յունուար 6-ին

բ. Յունուար 1-ին

գ. Յունուար 13-ին

դ. Դեկտեմբեր 25-ին

2.- Արեւմտեան Եւրոպայի քրիստոնեաները

ե՞րբ փոխեցին Ս. Ծննդեան տօնը Յունուար

6-էն Դեկտեմբեր 25-ին:

ա. 325 Նիկիոյ ժողովին

բ. 451 Քաղկեդոնի ժողովին

գ. 381 Կոստանդնուպոլսոյ ժողովին

դ. 431 Եփեսոսի ժողովին

3.- Հայաստանեայց Եկեղեցին այս տարի

ո՞ր սուրբին տօնը կը յիշատակէ Յունուար

24-ին:

Ս. Վ----- Գ-----

4.- Գրէ՛ շիտակ ժամանակագրական

շարքով հետեւեալ տօները.

Աստուածայայտնութիւն,

Անուանակոչութիւն, Յովհաննու

Կարապետ, Ս. Սարգիս, Ղեւոնդեանց,

Վարդանանց, Բուն Բարեկենդան:

ա.

բ.

գ.

դ.

ե.

զ.

է.

5.- Գրէ՛ շիտակ ժամանակագրական

շարքով հինգ տաղաւարները:

ա.

բ.

գ.

դ.

է.

6.- Ամբողջացո՛ւր:

Խորհուրդ — եւ սքանչելի

որ յայսմ աւուր -----.

----- երգեն ընդ հրեշտակս

տան ----- աշխարհի

7.- Ամբողջացո՛ւր:

----- նոր արքայ

Ի ----- քաղաքի.

Որդիք մարդկան -----

զի վասն մեր -----:

----- երկնի եւ երկրի

ի ----- պատեցաւ.

Ոչ ----- ի Հօրէ

ի սուրբ ----- բազմեցաւ:

8.- Ո՞ւր կը գտնուի Գողթն գաւառը:

Ն-----ի մէջ:

9.- Տարուան ո՞ր 4 օրերը ճաշու աւետարան

չի կարդացուիր:

10.- Հայկական ՋԿԲ տարին ո՞ր տարուան

կը համապատասխանէ:

1---

Խմբագրական՝

Ինչ կրնամ րնել Հայ տպագրութեան 500-ամեակը արժանաւորապէս ոգեկոչելու համար

Յակոբ Մեղապարտ

Ինչպէս գիտէք 2012 թուականը 500-ամեակն է Յակոբ Մեղապարտի 1512-ին Վենետիկի մէջ Ուրբաթագիրքի տպագրութեան: Գիրքը ունի 124 թուղթ էջեր եւ տպագրուած է սեւ եւ կարմիր գոյներով: Յակոբ Մեղապարտի հիմնած առաջին հայկական տպարանը գործած է 1512-1513 թուականներուն, լոյս ընծայելով հաւանաբար վեց գիրքեր, որոնցմէ այժմ պահպանուած են հետեւեալ հինգը, ըստ տպագրման հերթականութեան

- «Ուրբաթագիրք» 1512
- «Պատարագագիրք» 1513
- «Աղթարք» 1513
- «Պարգատումար» 1513
- «Տաղարան» 1513

Միայն «Պատարագագիրք»-ն ունի հրատարակութեան թուականը, վայրն ու տպագրիչի անունը նշող յիշատակարան.

«Գրեցաւ տառս ի ջլք (1513), ի աստուածապահ քաղաքս ի Վենեժ, որ է Վենետիկ՝ Տրանկստեան. ձեռամբ Մեղապարտ Յակոբին. ով որ կարդայք մեղաց թողութիւն խնդրեցեք Աստուծոյ»: «Պատարագագիրք» Վենետիկ 1513

Այսօրուայ պայմանները մեզմէ իւրաքանչիւրին առիթ կու տան Յակոբ Մեղապարտ մը ըլլալու, որովհետեւ երբ մենք նստած մեր համակարգիչներուն առջեւ, ընտրութիւնը եւ կարելիութիւնը ունինք մետրոպատառ հայերէն գրելու: Հետեւաբար կը ներկայացնենք մեր ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ առաջարկները ոգեկոչելու համար այս 500-ամեակը.

1. Միայն օտար լեզուներով համացանցային ներկայութիւն ունեցող հայ կազմակերպութիւններէն պահանջել որ հայերէն լեզուով համահաւասար ներկայութիւն ունենան:
2. Պահանջել հայ կազմակերպութիւններէն որ իրենց բոլոր ներքին եւ արտաքին հաղորդակցութիւնները անդամներուն, ժողովականներուն եւ ժողովուրդին միջեւ ընեն նաեւ մետրոպատառ հայերէնով:
3. Մետրոպատառ հայերէնով գրել մեր ե-նամակները (email) երբ հայերէն կարդացողներու հետ կը հաղորդակցինք:
4. Մետրոպատառ հայերէն գործածել Facebook, Myspace, Twitter եւ այլ կայքէջերու վրայ:

Իսկ եթէ կը կարծէք թէ դժուար է մետրոպատառ հայերէնով գրել համակարգիչի կամ համացանցին վրայ, դարձեալ կ'ուզենք յիշեցնել թէ երկու շատ պարզ ձեւեր կան.

Ա. Այցելեցէ՛ք http://sourphagop.org/enable_armenian_in_7_clicks եւ եօթն անգամ ստեղծ սեղմելով պիտի կարենաք Հայերէն ունենալ ձեր համակարգիչին վրայ:

Բ. Այցելեցէ՛ք http://sourphagop.org/virtual_armenian_keyboard եւ պիտի առաջնորդուիք էջ մը ուր մեքենականօրէն հայերէնով պիտի գրէք, եւ ձեր գրութիւնը կրնաք ընդօրինակել (copy) եւ փակցնել (paste) համակարգիչին կամ համացանցին վրայ ուր որ կ'ուզէք:

2012-ին կ'ընտրեմ մետրոպատառ հայերէնով գրել համակարգիչին եւ համացանցին վրայ: Շնորհաւոր Ամանոր եւ Ս. Ծնունդ